

Бранка «того святого малювання»

У Мистецькому арсеналі показали майже сто робіт Катерини Білокур. Такої великої виставки її творів світ ще не знав. Попередня значна експозиція також київська: 1971-го в українській столиці демонстрували одразу 62 роботи художниці.

Схоже на те, що нова виставка — це подарунок від Арсеналу передусім власне Катерині Білокур (1900–1961): цьогоріч відзначаємо її 115-й ювілей.

70

Автопортрет

«Хочу бути художником!» — слова героїні «арсенального» літа винесено в назву експозиції, для якої відібрано роботи з 10 музеїв. Левова частка із Національного музею українського декоративного мистецтва та Яготинського історичного музею. Не залишилися осторонь події й приватні колекціонери, для яких ім'я «Катерина Білокур» рівноцінне обожнюваній, недосяжній галактиці.

Її прижиттєве визнання спресувалося в два десятиліття й за межею земного буття простягнулося у вічність.

Певне, окрім магнетизму картин Катерини Білокур, далася взнаки багаторічна незборима впевненість художниці в тому, що малюватиме всупереч обивательським умовностям, невір'ю, кепкуванню, осуду найближчих за кров'ю, але чужих за духом людей. Сільська дівчинка з Богданівки на Полтавщині, поцілована небом однолітка ХХ століття, відповідальна за власний дар мисткиня, вирвалася з лабетів костості. І довела всім і собі стару аксіому, свого часу сформульовану одною потеткою, що «Для іскр людського духу немає столиці і немає периферії».

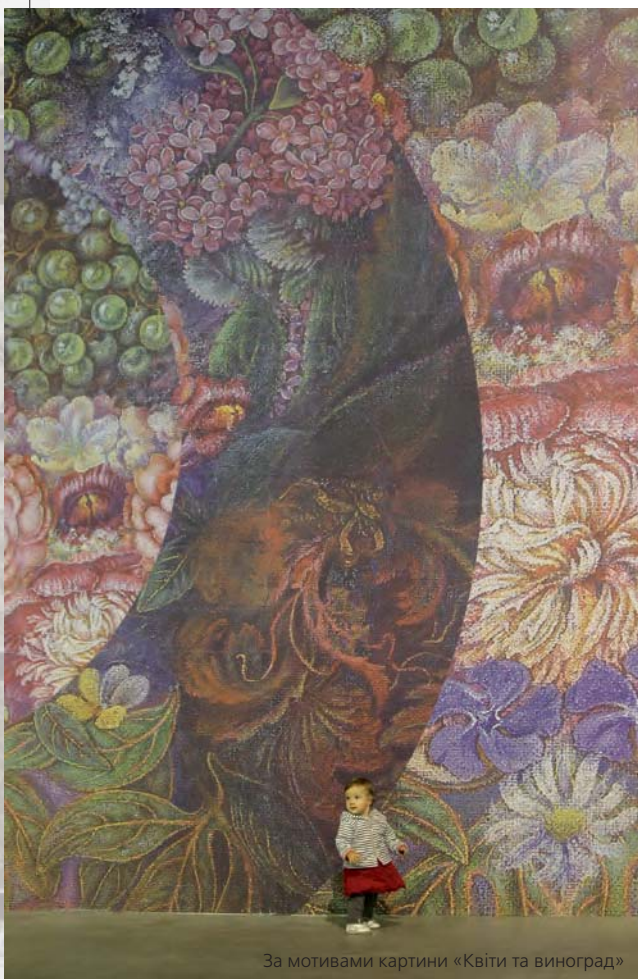
Іскри духу Катерини Білокур, матеріалізовані в полотнах і аркушах, спелеляють виставки щирістю, первісністю. Пріоритет у цьому мовчазному енергетичному процесі — за квітами. Вони —

головні персонажі Всесвіту. Наділені людськими рисами, в букетах або ж стихійно поселені у зображуване середовище, квіти мають індивідуальні вдачі та історії.

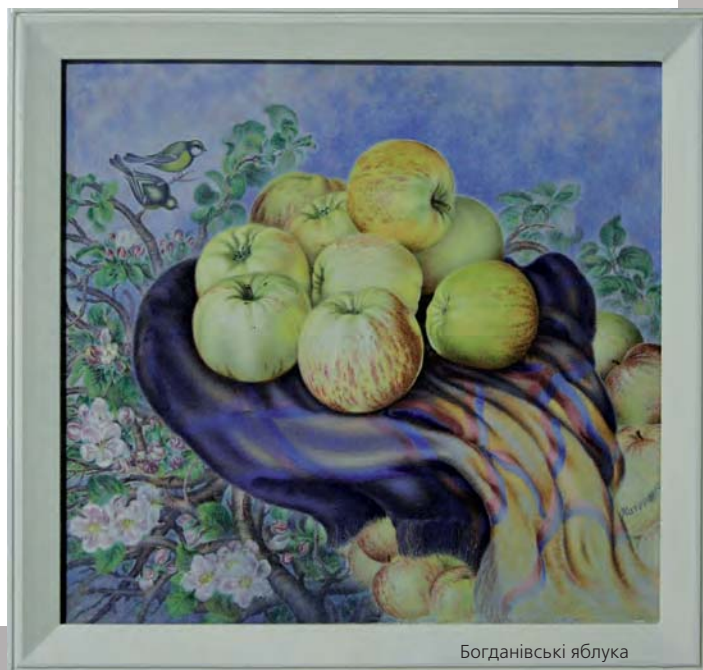
«Хочу бути художником!» — декларувала вимальовуючи колись свої перші пелюстки Катерина. Повторювала це багато разів і потім, коли доля двічі відвернула її від можливості здобути мистецьку освіту. Хотіла бути художником — і стала. Бо знала: хай там що, а «велика любов до того святого малювання» встановить врешті справедливість — поверне можливість творити «тую чудову працю во всю шир мого таланту!».

Картини, на яких перший погляд нерідко фіксує поєднання непоєднаного, за мить проявляють колосальну структурованість внутрішнього висловлювання. Просторий Арсенал ніби створювався саме заради таких бездонних шедеврів, кожен із яких має право на гідне місце. А тутешня видумка з гіпертрофованими настінними зображеннями за мотивами творів (такими собі естетськими послідовниками «фотошпалер») привносить ефект злиття воєдино митця, глядача і Безкінечності.

У роботах власні закони творчості самоуки аж ніяк не вступають у конфлікт із законами писаними. Виставкові експонати виказують переконаність Катерини Білокур у правильності свого інстинкту. Водночас вони доводять вельми умовну належність того чи того художника до примітивістів (тих, хто за визна-

За мотивами картини «Квіти та виноград»

Богданівські яблука

За мотивами «Портрету племінниць художниці»

Бурячок

ченням тлумачних словників, не має спеціальної освіти).

Насправді «незасміченість» академічними знаннями у випадках геніїв передусім дає шанс не бути порівнюваними з кимось ще. Для Катерини Білокур придумували паралелі аж надто часто. Але вона струсила пил цих мистецтвознавчих мудрувань і залишилася єдиною і неповторною.

Так само вона стоїть осторонь рейтингів. Хочеться подивитися в очі тим розумникам, котрі в реєстрі найкращих художників світу закріпили за Катериною Білокур чи то п'яте, чи то ще якесь місце. Міряли геніальність лінійкою? Зважували на вагах?

Замість цих сумнівних діянь навколо дивовижної особистості треба просто про неї *говорити*, сприйнявши розтиражований вислів Пікассо (йдеться про виставку творів радянських митців у Парижі 1954-го) як заповіт: «Якби в нас була такого рівня художниця, ми змусили б весь світ говорити про неї».

Про її опір встановленому родичами табу на малювання – «крамольне» заняття, що шкодить «головному призначенню» селянки: поратися по господарству.

Про те, як батько скасував табу після невдалої спроби 34-річної непокірної Катрі втопитися в річці.

Про світлі постаті, котрі зустрілися на Катерининому шляху й вели її сходами публічного визнання (скупавшись у його променях на серйозних виставках, 1949-го вона вступила до Спілки художників, а за кілька років, 1956-го, вже маючи орден «Знак Пошани», почесне звання «Заслужений діяч мистецтв України», стала Народним художником України).

Про невчасну смерть, коли, здавалося б, уже можна було насолоджуватися плодами зробленого. Але хтось там нагорі вирішив, що життєвий цикл треба закруглити. Бо ж якщо сенс життя Катерини – опір, то, з одного боку, опиратися вже досить, з другого – особливо опиратися вже немає чому.

Про, врешті, вірогідність народження у ХХ столітті, буреломному для людства загалом і образотворчого мистецтва зокрема, *саме такої* художниці.

...Спротив життєвому сценарію та бунтівна вдача – зворотний бік суперечливості в серцевині робіт художниці. У картинах на стінах, незалежно від дат створення, теплиться дитяча душа. Уявляються Катрусини пензлі, що їх виробляла власноруч із котячої шубки. І разом з тим – ця відданість олії! Техніці, що в ієрархії живопису чомусь вважається дорослішою. Може, тому, що підвладна найчастіше відчайдухам, котрі полотно свого життя вкривають сміливими мазками та не бояться вибухових кольорових ефектів.

Із фіналом огляду приходиться думка: за барвистістю полотен – невимовний сум. Не меланхолія – мати тепличної творчості. Не туга, яка дорівнює творчій безвиході. І зовсім не радість, якій присвячують оди. А саме сум, що живив і надихав незбагненну Катерину Білокур.

Колосісне поле

Польові квіти